

שָׁמוּ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מְקַנָּא עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, שֶׁהָרִי גָאֵר שְׂכִינָן שְׂדֵעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָה, רָצָה לְהַפְרֹד מִכָּל שְׂאֵר הָעַמִּים וְלֹא לְהִדְבֹק בָּהֶם, וּמִשּׁוֹם כִּף כְּתוּב: וְאֲשַׁבְּעֶךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדָאִי. [מה] סוד הוא, כְּמוֹ שֶׁגָאֵר (מִלֵּאכִי ב) וְכַעַל בַּת אֶל נִכְר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ, אֲנֹכִי בְּמִדְיָן. כְּתוּב כַּאֲשֶׁר אֲנֹכִי, וְכְתוּב שֵׁם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדֵי לֹא לְהִטָּמֵא עִמָּהֶם.

בֵּא רְאָה, מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה בְּאִשָּׁה הַהִיא שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, גּוֹרֵם לְטָמֵא מְקוֹם אַחֵר, וְעַל זֶה כְּתוּב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזֵה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב שֶׁהַשְּׂבִיעַ אוֹתוֹ בְּבְרִית הַזֶּה, לֹא כֻטַּח בּוֹ אַבְרָהָם, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאָכוֹ. וְדָאִי זֶה מְלָאָךְ הַבְּרִית כְּדֵי שִׁישְׁמַר הַבְּרִית הַזֶּה וְלֹא יִטָּמֵא בֵּין אוֹתָם הָעַמִּים.

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁיִּדְעַ אַבְרָהָם שֶׁהִנֵּה בְּכֻלָּם לֹא הָיָה מִי שֶׁהִפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק הוּא לְבַדּוֹ, וְלֹא רָצָה שִׁיְהִי מְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּינְיָהֵם, אֲלֵא שִׁיְהִי מְדוּרוֹ עִמּוֹ, וְיִצְחָק? לְמַד מִמֶּנּוּ תְּמִיד אֶת דְּרָף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יִסְטֵה זְמִינָה וּשְׂמָאלָה, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה אַבְרָהָם שֶׁמְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק יִהְיֶה שֵׁם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְדָאִי שְׁזָכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיטָה לְפָנֵי הָעֶבֶד הַהוּא, שֶׁהֵיטָם הַהוּא יִצָּא, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם

שְׁמוֹ בְּגִין דְּקָנִי עַל הָאִי בְּרִית קְדִישָׁא. פִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, פִּי יִי קָנָא

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי דְהָא אֲתָמַר דִּכְיוֹן דִּידְעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָתָא בְּעָא לְאֲתַפְרָשָׁא מִכָּל שְׂאֵר עַמִּין וְלֹא לְאֲתַדְבָּקָא בָהוּ, וּבְגִין כִּף כְּתִיב וְאֲשַׁבְּעֶךָ בֵּין אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו', מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדָאִי, (מֵאִי) רְזָא אִיהוּ כְּמָה דְאֲתָ אָמַר (מִלֵּאכִי ב) וְכַעַל בַּת אֶל נִכְר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אֲנֹכִי דִיִּיקָא כְּתִיב הֲכָא אֲשֶׁר אֲנֹכִי, וְכְתִיב הֲתָם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְּלֹא לְאֲסַתְּאַבָּא בָהוּ.

תָּא חֲזִי, הָאִי מָאן דְּאֵעִיל הָאִי בְּרִית קְדִישָׁא בְּהִיא אֲתַתָּא דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, גָּרִים לְאֲסַתְּאַבָּא אֲתַר אַחֲרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזֵה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב דְּאוּמֵי לִיָּה בְּהָאִי בְּרִית, לֹא אֲבֻטַּח בִּיהּ אַבְרָהָם עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר יִי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאָכוֹ, וְדָאִי דָּא מְלָאָךְ הַבְּרִית, בְּגִין דִּיתְנַטִּיר הָאִי בְּרִית וְלֹא יִסַּתְּאַב בֵּין אֵינוֹן עַמִּין:

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דִּידְעַ אַבְרָהָם דְּהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא הוּהּ מָאן דְּאֲשַׁתְּמוּדְעַ לִיָּה לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי אִיהוּ בְּלַחוּדוּי, וְלֹא בְּעָא דְלֵהוּוּ מְדוּרִיהּ דִּיִּצְחָק בִּינְיָהוּ, אֲלֵא דִיָּהּ מְדוּרִיהּ עִמִּיהּ, וְיִצְחָק יוֹלִיף מְנִיָּה תְּדִיר אַרְחוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְעַל דָּא לֹא בְּעָא אַבְרָהָם דְלֵהוּוּ מְדוּרִיהּ דִּיִּצְחָק תַּמָּן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְדָאִי זְכוּתִיהּ דְאַבְרָהָם אֲעֲרַע קָמִיהּ דְהַהוּא עַבְדָּא, דְהַהוּא יוֹמָא

הגיע לעין המים, שכתוב ואבא היום אל העין. והנה פשוטה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים להשתדל בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל החרות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. (החרות תהיא של העולם הזה ושל הבא היא) (ג"א חרות תהיא של העולם הבא היא חיים בעולם הזה) החיים הם בעולם הזה, שיזכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר (שמות כג) את מספר ימך אמלא. ולימים ארפים בעולם הבא, משום שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים. חרות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, אין יכולים לשלט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמד? גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחבריו, וכך עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא יכול לשלט עליו, וכך זה ודאי שאם אדם היה נדבק בעץ החיים, שהיא התורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם.

ומשום כך, כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, מה כתוב בה? חרות על הלחח, והרי פשוטה. ואמלא הם לא חטאו ועזבו את עץ החיים, לא היו גורמים מות לעולם כבתחלה. והקדוש ברוך הוא אמר, (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתם את עצמכם - אכן כאדם תמותו וגו'. ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, אין יכול לשלט עליו הנחש הרע שהוא שהחשיף את העולם.

נפק, והוא יומא מטא לעינא דמיא, דכתיב ואבא היום אל העין. והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה אינון בני נשא טפשין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא, בגין דאורייתא כל חיין וכל חירו וכל טוב בעלמא דין ובעלמא דאתי. (ההוא חירו דעלמא דין ודעלמא דאתי איהו)

(ג"א ההוא חירו דעלמא דאתי איהו חיינ בעלמא דין). חיינ אינון בעלמא דין דיזכון ליומין שלמין בהאי עלמא כמה דאת אמר, (שמות כג) את מספר ימך אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חיינ שלימין, אינון חיינ דחידו, חיי בלא עציבו, חיינ דאינון חיינ. חירו בעלמא דין חירו דכלא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא יכלין לשלטאה עלוי כל עמין דעלמא.

ואי תימא אינון בני שמד. גזרה היא מלעילא כגון רבי עקיבא וחבריו, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות דלא יכיל לשלטאה עלוי, והכי הוא ודאי דאי אדם הוה אתדבק באילנא דחיי דאיהו אורייתא, לא גרים מותא ליה ולכל עלמא.

ובגין כך פד יחב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל מה כתיב בה חרות על הלוחות והא אוקמוה. ואמלא אינון לא חטו ושבקו אילנא דחיי, לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקדשא בריך הוא אמר (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון גרמיכון אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכיל לשלטאה עלוי ההוא חויה בישא דאחשיף עלמא.